

GOVORI

IZREČENI

DNE 19. LISTOPADA 1892.

KOD

INSTALACIJE REKTORA

ZA ŠKOLSKU GODINU 1892./93

U KR. HRV.

SVEUČILIŠTU FRANJE JOSIPA I.

U ZAGREBU.

U ZAGREBU.

TIPOGRAFSKI ZAVOD „NARODNIH NOVINA“.

1893.

Loš je žalibože u ovaj par još pristup u botanički vrt s poljskoga puta, te ćemo u velike zahvalni biti slavn. gradskomu poglavarstvu, ako što prije odredi, da se Gundulićeva ulica produlji do glavnoga ulaza u botanički vrt.

O zakladi *medicinskoga fakulteta* izvijestiti mi je, da su u ovoj godini znatnije pritali prinosi nego li u prošloj. Razna društva, razni zavodi, gradovi i pojedinci doprinesoše opet toj narodnoj pobudi svoje što veće što manje darove, koji zasvjedočavaju, da težnja i želja za osnutkom toga zavoda na našem sveučilištu sveudilj raste. Koncem god. 1891. sastojala je glavnica zaklade od 136.702 for. 50 novč., većim dielom već izplaćenih, a manjim dielom ne izplaćenih još prinosa. Visoki sabor kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije votirao je takodjer proračunom za godinu 1892. u izvanrednoj potrebi 10.000 for. za medicinski fakultet.

Glavnica pako *obće sveučilišne zaklade* iznosila je koncem god. 1891. prema izvješću kralj. računarskoga ureda 543.598 for. 8½ novč.

Završujući ovo izvješće, zahvaljujem usrdno svima na revnoj pomoći, a osobito svojim vele štovanim drugovima članovima senata.

U sjednici 25. juna 1892. *izabraše* odaslanici prof. zborova *rektorom* velemožnoga gosp. dra. *Josipa Pliverića*, javnoga redovitoga profesora obćega i hrvatsko-ugarskoga državnoga te međunarodnoga prava i upravnoga zakonoslovja, a visoka kralj. zemaljska vlada svojim odpisom od 1. srpnja 1892. broj 7318 taj je izbor potvrdila.

Velemožni gosp. rektore! Primate znakove najviše akademijske časti, nosite ih sretno, a meni dozvolite, da Vas prvi pozdravim sa srdačnim: Živio!

II.

GOVOR

NASTUPAJUĆEGA REKTORA

DRA. JOSIPA PLIVERIĆA,

KRALJ. JAVNOGA REDOVITOGA PROFESORA OBĆEGA I HRVATSKO-UGARSKOGA DRŽAVNOGA TER MEDJUNARODNOGA PRAVA I UPRAVNOGA ZAKONOSLOVJA, PREDSEDNIKA KRALJ. POVJERENSTVA ZA TEORETIČKE DRŽAVNE IZPITE RAZDJELA DRŽAVO-ZNANSTVENOGA I ČLANA RAZDJELA PRAVNO-POVJESTNOGA, ČLANA SUDBENOGA POVJERENSTVA ZA ZAŠTITU LITERARNOGA VLASTNIČTVA, GOD. 1881./82. I 1889./90. DEKANA PRAVO- I DRŽAVOSLOVNOGA FAKULTETA.

Ugledni zbore !

Visoko štovana gospodo !

Dozvolite, da najprije zahvalim svim, koji su me na ovo častno mjesto izabrali i visokoj kralj. zemaljskoj vladi, koja je taj izbor blagohotno potvrdila — a onda da srdačno pozdravim i Vas velecijenjeni drugovi i Vas mladi prijatelji, koji ste došli, da svoj naučni rad nastavite ili započmete, a napokon da u svoje i u Vaše ime isto tako srdačno i s dostojnim počitanjem pozdravim zastupnike visoke kralj. zemaljske vlade, javnih oblasti i naučnih korporacija, kano i sve prijatelje naše Almae matris, koji su svojom prisutnošću počastili našu skupštinu.

Tko iole prati, što se u svijetu zbiva, znade, kako se kod svih kulturnih naroda radi o reformi pravne obuke, pa i sama Englezka u najnovije doba počima uz svoju staru obuku uvadjeti i novu, udešenu po primjeru kontinentalnom, polažući važnost na predavanja.¹

U Francezkoj se dapače neradi samo o reformi pravne obuke, već i o tom, da se uzpostave sveučilišta u njemačkom smislu. Usljed toga je pokreta pravna obuka već do sada bitno promijenjena.² To isto vriedi za Italiju³ i Rusiju, od kojih je prva god.

¹ Gneist R.: Das englische Verwaltungsrecht der Gegenwart (1884) II. sv. str. 1079. Isti: Aphorismen zur Reform des Rechtsstudiums in Preussen 1887. str. 4.

² Obširnu monografiju trajne naučne vriednosti o tom napisao je na temelju vlastitog iskustva i poslje dužeg boravka u Francezkoj Savigny v. Leo dr.: Die französischen Rechtsfakultäten im Rahmen der neueren Entwicklung des französischen Hochschulwesens. Berlin 1891 str. I—VI, 1 do 223.

³ Zakone vidi kod Cogliolo e Majorana: Codice scolastico del regno d' Italia. Firenze 1892 i razprave napuljske akademije o tom pitanju godine

1885 i 1886, a potonja 1884 preustrojila svoja sveučilišta,⁴ dotično i pravnu obuku. U Njemačkoj već se od god. 1842 dižu glasovi, da treba pravnu obuku preurediti, pa imade čitava literatura u tom pitanju.⁵

U Austriji je vlada god. 1891 zakonodavnom tielu predložila i zakonsku osnovu, koja ide za istom svrhom, pošto je god. 1886 bila pozvala sve austrijske juridične fakultete, da se glede toga pitanja izjave, što su oni i učinili.⁶

Zakonska je osnova i razpravljana, ali nije izmedju obie kuće rajhsrata polučeno suglasje.

1886 u: Rendiconto delle tornate e de' lavori dell' academia di scienze morali e politiche. Napoli 1886.

⁴ Allgemeines Statut der k. russischen Universitäten vom 23. August 1884. St. Petersburg 1884.

⁵ Navodi ju Liszt F.: Die Reform des juristischen Studiums in Preussen. Berlin 1886 str. 11—13 i v. Kirchenheim: Zur Reform des Rechtsunterrichts. Leipzig 1887 str. 44—46. Dalnja literatura je sadržana i ocijenjena u Kirchenheimovu: Centralblatt für Rechtswissenschaft g. 1886—1892. Najobširnija monografija ujedno djelo od trajne znanstvene vrijednosti, koje dotiče ovo pitanje, jest: Goldschmidt dr. L.: Rechtsstudium und Prüfungsordnung. Stuttgart 1887 str. 1 do 451. Blondel G. prof. u Lyonu: De l' enseignement du droit dans les universités allemandes. Paris 1885. Isti: La réforme des Études juridiques en Allemagne (u časopisu Revue international del' enseignement sv. 1 od god. 1887.). Blondel je više godina boravio u Njemačkoj i proučavao pravnu obuku, a prije njega je isto tako proučavao i opisao drugu sveučilišnu obuku njemačku Didon: Les Allemands. Paris 1883. Godine 1884. već je izašlo 14. izdanje tog djela.

⁶ Gutachten und Anträge zur Reform der juristischen Studien, erstattet von den rechts- und staatswissenschaftlichen Fakultäten der österr. Universitäten. Als Manuscript gedruckt. Wien 1887. Gorischek str. 424. Dobar izvadak i pregled daje Helfert: Zur Reform der rechts- und staatswissenschaftlichen Studien. Wien 1888. — Nadalje se bave pitanjem reforme u Austriji: Nowak: Ein Votum zur Behebung des Mangels eines entsprechenden Nachwuchses in der juristischen Praxis (Allg. österr. Gerichtszeitung 1875 broj 51 i sl.). Isti: Reform der juristischen Studien. Wien 1887. Kleinwächter dr. Fr.: Die rechts- und staatswissenschaftlichen Fakultäten in Oesterreich. Wien 1876. Isti: die geplante Reform der rechts- und staatswissenschaftlichen Studien in Oesterreich, oslanjajući se na mnijenja austrijskih fakulteta (u Schmöle-rovu Jahrbuch Neue Folge XII. str. 123 i sl.). Pann dr. Arnold: Zur Reform des staatswissenschaftlichen Universitäts-Studiums (u Juristische Blätter 1877 br. 36, 37, 40). Isti: Zur Reform des juristischen Studien- und Prüfungswesens. Wien 1887. Burekhard: Zur Reform der juristischen Studien. Wien 1887. (Anonimno). Die Universitäten Oesterreichs und die Collegiengelderfrage. Wien 1889. Od redakcije imade članaka u Juristische Blätter 1891. (br. 19, 23, 46, 50). Exner dr.: Zur Reform der jurist. Studien (Jurist. Blätter 1892 br. 8).

U Ugarskoj je osim pomanjih promjena, izvedenih poslje god. 1861, započela reforma god. 1874 preustrojtstvom državnih ispita i pravnih akademija. God. 1875 su strogi ispiti reorganizirani, a 1879 svi ti propisi popunjeni, dok nije 1883 opet dosta toga promijenjeno. Od polovine prosinca 1878 pa do polovice ožujka 1879 bila je i posebna enketa sazvana, da vieća ob organizaciji pravne obuke,⁷ a ove je godine u saboru izjavio ugarski ministar za bogoštovje i nastavu, da će doskora predložiti zakonsku osnovu ob organizaciji sveučilišta, u kojoj će jamačno biti i pravna obuka reformirana.⁸

Obašavši po celom svijetu, ali nigdje još definitivno neriješeno, došlo je pitanje o reformi pravnih nauka i k nam u Hrvatsku. Previšnji odpis od 21. srpnja 1892 naviešta saboru hrvatskomu, da „pravo- i državoslovni nauci trebaju reforma, koje će biti udešene prema potrebam ovih kraljevina i prema prokušanim reformam u drugih zemljah“.

Već prije toga je visoka kralj. zemaljska vlada odpisom od 31. siečnja 1892 br. 1297 upravljenim dekanatu juridičkog fakulteta naviestila, da će se i kod nas morati „preudesiti postojeći red nauka i ispita na juridičkom fakultetu, obzirom na promjene, koje se stvaraju u Austriji, a u Ugarskoj su već provedene“. Ujedno je pozvan profesorski zbor „neka s jedne strane pozorno prati pitanje o reformi naučne osnove u Austriji, a s druge strane neka prouči u Ugarskoj stečeno iskustvo“, jer da će u svoje vrijeme tražiti od njega „obrazložen predlog“.⁹

U oči svega toga dužnost je svakoga na to pozvanoga patriote, a osobito svakoga profesora juridičkog fakulteta, dati si

⁷ Schwicker prof. H.: Das ungar. Unterrichtswesen am Schlusse des Schuljahres 1877/8. Im Auftrage des kön. ungar. Ministers für Kultus und Unterricht nach amtlichen Quellen zusammengestellt. Razprave enquete su na str. 234 do 244.

⁸ Pester Lloyd od 1. lipnja 1892 u saborskom izvješću.

⁹ U odpisu se nadalje veli: »Primjećuje se, da bi taj fakultet već sada imao svoju pozornost svratiti na to, da se slušatelji pravnih nauka, koji se kane dati na administrativnu službu, imadu eventualno po drugom izpitnom redu izpitati, nego li oni, koji se sudstvu posvećuju.

Nadalje se pravo- i državoslovni fakultet upozoruje i na to, da danas postoji premalena razlika medju strogimi i državnimi ispiti juridičkih nauka. S toga neka taj fakultet proučava i to pitanje: nebi li se državni ispiti mogli podići na niveau sadanjih rigorozna, a nebi li se za postignuće doktorata imao položiti glavni akcenat na to, da onaj, koji taj akademički grad polučiti želi mora dokazati sposobnost za samostalan znanstveni rad«.